

Голас Рацзімы

№ 3 (1265)

СТУДЗЕНЬ 1973 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 18-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

Мінск, 11 студзеня 1973 года. 1. Сустрэча Генеральнага сакратара ЦК КПСС, члена Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. БРЭЖНЕВА на аэрадроме. 2. Сустрэча Прэзідэнта Французскай Рэспублікі Ж. ПАМПІДУ на аэрадроме. Генеральны сакратар ЦК КПСС, член Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. БРЭЖНЕУ і Прэзідэнт Французскай Рэспублікі Ж. ПАМПІДУ абменьваюцца поціскам рук. Фота ТАСС—БЕЛТА.

САВЕЦКА-ФРАНЦУЗСКАЕ КАМ'ЮНІКЕ

Па запрашэнню Генеральнага сакратара Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, члена Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Брэжнева Прэзідэнт Французскай Рэспублікі Ж. Пампіду зрабіў 11—12 студзеня 1973 года неафіцыйны візіт у Савецкі Саюз, цалкам прысвечаны рабочым гутаркам.

У сустрэчы Л. І. Брэжнева і Ж. Пампіду, якая адбылася ў Заслаўі, паблізу гор Мінска, прынялі ўдзел: з савецкага боку — міністр замежных спраў СССР А. А. Грамыка, пасол СССР у Францыі П. А. Абрасімашвілі, намеснік міністра замежных спраў СССР А. Г. Кавалёў; з французскага боку — міністр замежных спраў Францыі М. Шуман, генеральны сакратар канцэлярыі прэзідэнта М. Жабер, пасол Францыі ў СССР Р. Сейду.

Гутаркі праходзілі ў абстаноўцы шчырасці і ўзаема разумення, якая адпавядае асабліваму характару адносін дружбы і павагі паміж народамі Савецкага Саюза і Францыі. Гэты гутаркі з'явіліся новым выразненнем рашучасці абедзвюх дзяржаў працягваць курс, узяты імі ў 1966 годзе і пацверджаны візітамі Ж. Пампіду ў СССР у 1970 годзе і Л. І. Брэжнева ў Францыю ў 1971 годзе, якія адкрылі новы этап супрацоўніцтва дзвюх краін і ўзнялі савецка-французскія адносіны на больш высокі ўзровень.

У адпаведнасці з духам Пратакола аб палітычных кансультацыях і прынцыпамі супрацоўніцтва паміж Саюзам Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік і Францыяй Л. І. Брэжнеў і Ж. Пампіду абмеркавалі вузлавыя міжнародныя праблемы, абмяняліся думкамі наконт развіцця адносін паміж СССР і Францыяй і магчымасцей іх паглыблення ў роз-

ных галінах. Яны канстатуюць, што палітыка згоды і супрацоўніцтва застаецца пастаянай палітыкай у савецка-французскіх адносінах і набывае ўсё большую вагу ў міжнародным жыцці.

І.

Л. І. Брэжнеў і Ж. Пампіду ўдзялілі першарадную ўвагу развіццю абстаноўкі ў Еўропе.

Яны выказваюць задавальненне падпісаннем дагавору аб аснове адносін паміж урадамі ГДР і ФРГ. Гэты дакумент, як і заключаны раней дагаворы СССР і ПНР з ФРГ, чатырохбаковае пагадненне ад 3 верасня 1971 года, заява чатырох дзяржаў ад 9 лістапада 1972 года, далі магчымасць прыйсці, дзякуючы волі і рэалізму зацікаўленых бакоў, да ўзаемавыгаднага комплексу пагадненняў, які адкрывае новыя спрыяльныя перспектывы ў Еўропе. Тым самым пацвярджаецца правільнасць палітыкі, якая праводзілася, у прыватнасці, Савецкім Саюзам і Францыяй, мэта якой — ліквідацыя асноўных крыніц напружанасці ў Еўропе, умацаванне еўрапейскай бяспекі на аснове непарушнасці цяперашніх граніц, неўмяшання ва ўнутраныя справы, роўнасці, незалежнасці, адмовы ад ужывання сілы або пагрозы яе ўжывання, а таксама забеспячэнне на кантыненте неабходных умоў для расшырэння супрацоўніцтва, лепшага ўзаемнага азнаямлення народаў і развіцця абменаў у розных галінах.

Савецкі Саюз і Францыя будуць і надалей актыўна садзейнічаць працягу і развіццю палітыкі разрадкі ў Еўропе і ва ўсім свеце.

Зноў падкрэслішы важнае значэнне, якое СССР і Францыя надаюць агульнаеўрапейскай нарадзе па пытаннях

бяспекі і супрацоўніцтва, бакі заяўляюць аб сваёй рашучасці зрабіць усё ад іх залежачае, каб шматбаковы падрыхтоўчы кансультацыі ў Хельсінкі хутка прывялі да агульнай дагаворанасці і каб сама нарада была склікана ў бліжэйшыя месяцы. Савецкі Саюз і Францыя з улікам шырокага супадання іх поглядаў, сфармуляваных у савецка-французскай дэкларацыі ад 30 кастрычніка 1971 года, і паглыбленага характару кансультацый паміж імі будуць прыкладаць усе намаганні для таго, каб унесці эфектыўны ўклад у правядзенне нарады. Савецкі Саюз і Францыя зыходзяць з таго, што Агульнаеўрапейская нарада не павінна ставіцца ў сувязь з якімі-небудзь іншымі перагаворамі і што яна з'яўляецца буйнай самастойнай акцыяй еўрапейскай і міжнароднай палітыкі.

Л. І. Брэжнеў і Ж. Пампіду выказваюць глыбокую занепакоенасць у сувязі з працягам вайны і іншаземнай інтэрвен-

цыі ў Індакітай і зацягваннем палітычнага ўрэгулявання канфлікту. Яны выказваюць надзею на тое, што праходзячыя цяпер перагаворы неадкладна прывядуць да ўрэгулявання. Пацвердзішы, што іх погляды на такое ўрэгуляванне вельмі блізкія, удзельнікі сустрэчы дагаварыліся, што СССР і Францыя будуць працягваць намаганні з тым, каб садзейнічаць хутчэйшаму палітычнаму вырашэнню в'етнамскай праблемы. Па іх перакананню, народам Індакітая павінна быць забяспечана магчымасць самастойна вызначыць свой лёс без іншаземнага ўмяшання ў адпаведнасці з прынцыпамі Жэнеўскіх пагадненняў 1954 і 1962 гадоў.

Савецкі Саюз і Францыя выказваюць глыбокую заклапочанасць тым, што абстаноўка на Блізкім Усходзе працягвае заставацца небяспечнай. Яны зноў заяўляюць, што рэзалюцыя Савета Бяспекі ААН ад 22 лістапада 1967 года павінна быць ажыццёўлена. Яны вы-

казваюць на карысць таго, каб у адпаведнасці з гэтай рэзалюцыяй спецыяльны прадстаўнік генеральнага сакратара ААН Г. Ярынг, якому даручана Саветам Бяспекі садзейнічаць гэтай ўрэгуляванню, прадоўжыў сваю місію з мэтай усталявання справядлівага і трывалага міру, які прадугледжваў бы вывад ізраільскіх войск з усіх акупаваных тэрыторый і прызнанне ўсімі зацікаўленымі краінамі суверэнітэту, палітычнай незалежнасці і тэрытарыяльнай цэласнасці кожнай з дзяржаў гэтага раёна, а таксама павагу правоў і інтарэсаў усіх народаў гэтага раёна, у тым ліку арабскага народа Палесціны.

Удзельнікі сустрэчы прытрымліваюцца думкі, што для ажыццяўлення ўсеагульнага і поўнага раззбраення пад эфектыўным міжнародным кантролем — канчатковай мэты любых мер раззбраення — неабходны перш за ўсё разгляд

[Заканчэнне на 3-й стар.]

Гутарка Л. І. БРЭЖНЕВА з Ж. ПАМПІДУ.

Фота ТАСС—БЕЛТА.

чэнню расліннага покрыва Беларускай ССР, выкананых калектывам лабараторыі геабатанікі Інстытута эксперыментальнай батанікі імя Купрэвіча нашай акадэміі пад кіраўніцтвам акадэміка АН БССР І. Юркевіча. Цыкл прадстаўлен трыма буйнымі манэграфіямі. Яны змяшчаюць вынікі шматгадовых даследаванняў раслінных фармацый рэспублікі. У гэтых работах паказаны заканамернасці геаграфічнага размяшчэння расліннасці, дадзены аналіз тыпалагічнай структуры, прадукцыйнасці, умоў росту фітацэнозаў, абгрунтаваны тэарэтычныя пытанні лясной тыпалогіі, рэаніравання і картаграфавання расліннага покрыва.

Упершыню ў рэспубліцы І. Юркевічам і яго калегамі складзена карта расліннасці. Імі створан арыгінальны напрамак у лясной геабатаніцы, які атрымаў прызнанне як напрамак беларускай лясатэаграфічнай школы. Вынікі даследавання знайшлі выкарыстанне ў вытворчых арганізацыях. Дастаткова сказаць, што распрацаваная вучонымі класіфікацыя лясоў прымяняецца пры лесуладкаванні на ўсёй тэрыторыі рэспублікі, з'яўляецца самастойнай часткай арганізацыі і развіцця лясной гаспадаркі.

Дзяржаўнай прэміяй адзначана комп-

лексная работа па стварэнню аўтаматызаванай сістэмы кіравання вытворчасцю (АСУП) для прадпрыемстваў машынабудавання і прыборабудавання Беларускай ССР. Яна з'яўляецца адной з першых распрацовак гэтага профілю ў нашай краіне. Калектывны вопыт супрацоўнікаў цэнтральнага навукова-даследчага і праектна-тэхналагічнага інстытута арганізацыі і тэхнікі кіравання, інфармацыйнага вылічальнага цэнтру Мінскага гадзіннікавага завода выкарыстоўваецца цяпер многімі арганізацыямі і прадпрыемствамі.

Аўтарамі АСУП выпрацаваны тыповыя праектныя рашэнні і наборы тэхнічных сродкаў для аўтаматызацыі вытворчых прадпрыемстваў масавай вытворчасці. Укараненне гэтай сістэмы дазволіла трактарнаму і гадзіннікаваму заводам значна палепшыць тэхніка-эканамічныя паказчыкі і атрымаць гадавы эканамічны эффект звыш мільёна рублёў.

Мэтам паскарэння тэхнічнага прагрэсу ў будаўніцтве служыць і распрацаваная інжынерамі Мінскага домабудаўнічага камбіната № 1 універсальная канвеерная тэхналогія вырабу буйнаразмерных жалезабетонных вырабаў. Прапанаваная імі

тэхналогія забяспечвае магчымасць вырабу шырокай наменклатуры плоскіх буйнаразмерных танкаснавых жалезабетонных вырабаў.

Выкарыстанне на ўзвядзенні буйнапанельных жылых дамоў панелей, вырабленых па новаму метадзе, дало магчымасць знізіць працоўныя затраты, павысіць прадукцыйнасць працы і скараціць тэрміны будаўніцтва. Дзяржаўная прэмія ўвянчала вялікую працу аўтараў гэтага новаўвядзення.

Калектыву Магілёўскага аўтамабільнага завода стварылі і асвоілі вытворчасць самазвальнага аўтапоезда МаАЗ-6401-9585 грузпадымальнасцю 20 тон з сістэмай ачысткі выхлупных газаў. Прызначаны для работы ў падземных умовах, гэты унікальны шарнірна-сучлянёны аўтапоезд складаецца з аднаосевага цягача і самазвальнага паўпрычэпа, абсталяванага рухавіком магутнасцю 200 конскіх сіл. Выкарыстанне такіх аўтапоездаў у падземных рудніках павышае прадукцыйнасць працы на транспартаванні руды ў 2—2,5 раза. Кожная машына прыносіць гадавы эканамічны эффект ад 30 да 60 тысяч рублёў. Кіраўнік гэтай наватарскай работы галоўны канструктар завода М. Сідараў і вялікая група інжынераў і

тэхнікаў МаАЗа сталі цяпер лаўрэатамі Дзяржаўнай прэміі БССР.

Адкрыццё нафты на поўдні Беларусі — вынік шматгадовай і ўпартай працы вялікага калектыву вучоных і работнікаў вытворчасці. Сама знаходка «чорнага золата» ў нашай рэспубліцы з'яўляецца вынікам практычнай рэалізацыі навуковых прагнозаў, якія былі выказаны вучонымі яшчэ ў 30-х гадах і сталі для нафтаведчыкаў кіраўніцтвам да дзеяння ў палітычных перыяд.

Геалага-структурныя ўмовы поўдня Беларусі паказваюць, што Прыпяцкая ўпадзіна з'яўляецца буйным нафтаносным раёнам на захадзе Савецкага Саюза, наяўнасць нафты і газу ў дэвонскіх адкладах адкрывае вялікія перспектывы для далейшых іх пошукаў у нетрах цэнтральных раёнаў Рускай платформы. Цяпер беларуская нафта разам з нафтай Паволжа і Башкірыі ўліваецца ў нафтаправод «Дружба».

Такія ў самых агульных рысах восем работ, упершыню адзначаных Дзяржаўнай прэміяй БССР. Хочацца асабліва падкрэсліць, што яны з'яўляюцца істотным укладом у развіццё навукі і тэхнічнага прагрэсу, у павышэнне эфектыўнасці грамадскай вытворчасці.

САВЕЦКА-ФРАНЦУЗСКАЕ КАМ'ЮНІКЕ

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

пытанняў ядзернага раззбраення. СССР і Францыя лічаць пажаданым, каб дзяржавы, якіх гэта непасрэдна закранае, змаглі ўзгадніць свае пазіцыі наконт гэтага. Абедзве краіны ўжо выказаліся на карысць склікання суветнай канферэнцыі па раззбраенню. Яны выражаюць надзею, што ў бліжэйшым будучым змогуць быць створаны ўмовы, неабходныя для яе поспеху.

Пацвярджаючы сваю вернасць мэтам і прынцыпам статута Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, Савецкі Саюз і Францыя падкрэсліваюць важнае значэнне, якое яны надаюць гэтай арганізацыі ў справе падтрымання міру і забеспячэння міжнароднай бяспекі.

II.

Л. І. Брэжнеў і Ж. Пампіду пацвярджаюць, што яны надаюць асаблівае значэнне паглыбленню двухбаковых савецка-французскіх адносін. Яны з задавальненнем канстатуюць, што палітычныя кансультацыі паміж абедзвюма краінамі сталі пастаянным элементом савецка-французскага супрацоўніцтва, аб чым сведчаць і цяперашнія гутаркі на вышэйшым узроўні. Такія кансультацыі карысныя, і ёсць магчымасці для іх далейшага развіцця і расшырэння.

Будучы перакананымі, што савецка-французскія кансультацыі адпавядаюць інтарсам супрацоўніцтва СССР і Францыі на карысць міру ў Еўропе і ва ўсім свеце, Л. І. Брэжнеў і Ж. Пампіду заяўляюць аб сваёй рашучасці заахвочваць іх далейшае развіццё і садзейнічаць таму, каб яны ахопілі валі асноўныя праблемы міжнароднай палітыкі. СССР і Францыя будуць, у прыватнасці, падтрымліваць паміж сабой рэгулярны абмен думкамі адносна развіцця становішча ў Еўропе.

Быў адзначаны прагрэс, дасягнуты ў галіне прамыслова-эканамічнага супрацоўніцтва з часу заключэння ў 1969 годзе пагаднення аб гандлёва-эканамічным супрацоўніцтве, і пацверджана імкненне СССР і Францыі да падваення аб'ёму тавараабароту паміж імі ў перыяд 1970—1974 гадоў.

У адпаведнасці з падпісаным у Парыжы ў час візіту Л. І. Брэжнева пагадненнем паміж урадамі СССР і Францыі аб развіцці эканамічнага, тэхнічнага і прамысловага супрацоўніцтва цяпер распрацаваны і будуць падпісаны ў бліжэйшым будучым праграмы паглыблення савецка-французскага супрацоўніцтва на дзесяцігадовы перыяд у гэтых галінах.

Былі абмеркаваны таксама асноўныя праекты супрацоўніцтва паміж Савецкім Саю-

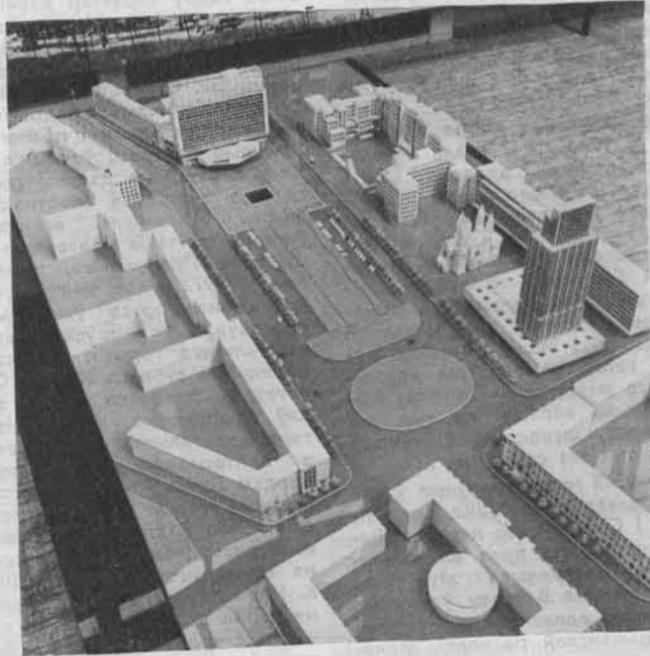
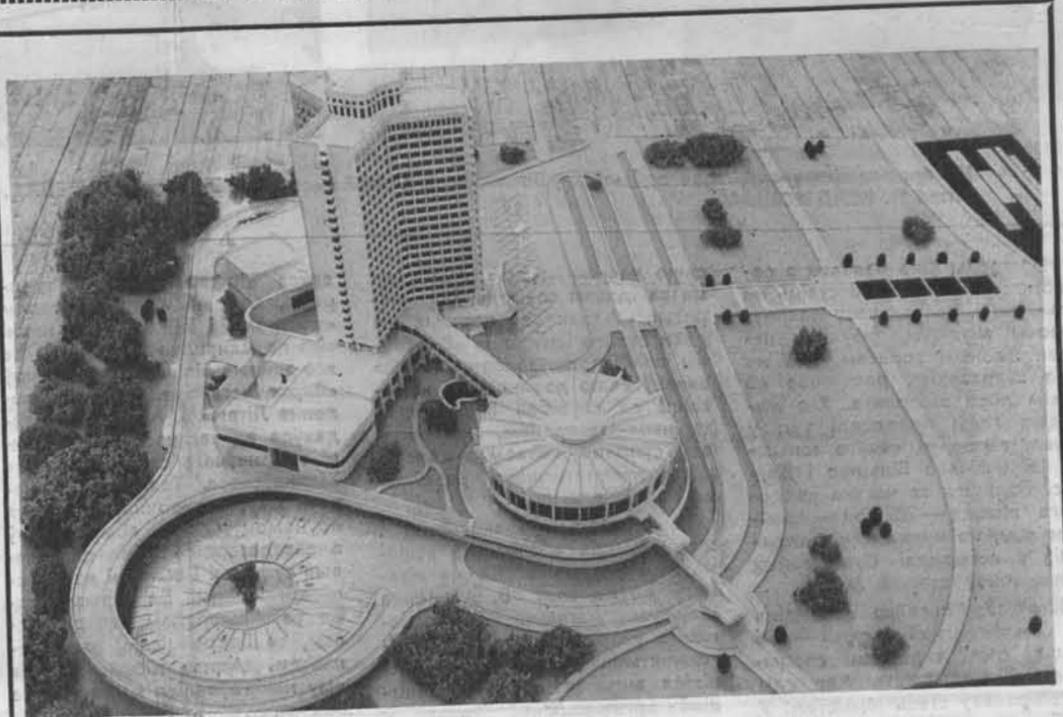
зам і Францыяй. У святле гэтага абмеркавання дасягнута дамоўленасць аб далейшай актывізацыі плённых намаганняў, якія робяцца з абодвух бакоў у мэтах павелічэння аб'ёму гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва. Была выказана гатоўнасць заахвочваць меры, якія могуць садзейнічаць павелічэнню на ўзаемавыгаднай аснове аб'ёму тавараабароту.

Вельмі станоўчую ацэнку атрымала савецка-французскае супрацоўніцтва ў навуковай і тэхнічнай галінах, у прыватнасці, такіх, як космас, мірнае выкарыстанне атамнай энергіі і фізіка высокіх энергій. Л. І. Брэжнеў і Ж. Пампіду адзначаюць у гэтай сувязі, што многія галіны адкрываюць шырокія магчымасці для сумесных дзеянняў. У прыватнасці, вырашана вывучыць магчымасць развіцця савецка-французскага супрацоўніцтва ў галіне космасу і прадоўжыць супрацоўніцтва, што ўстанавілася ў іншых галінах, напрыклад, у галіне аховы здароўя, аховы навакольнага асяроддзя, транспарту, біяхіміі і біяфізікі, сельскай гаспадаркі і да т. п., дзе яно ўжо прынесла станоўчыя вынікі.

Л. І. Брэжнеў і Ж. Пампіду пацвярджаюць значэнне, якое яны надаюць развіццю культурных абменаў. Усведамляючы цікавасць, праяўленую народамі СССР і Францыі да лепшага знаёмства адзін з адным, яны лічаць, што супрацоўніцтва ў галіне культуры можа быць расшырана ў адпаведнасці з прынцыпамі супрацоўніцтва паміж СССР і Францыяй, якія складаюць спрыяльную аснову для развіцця ўзаемных абменаў. Было заяўлена аб намеры рабіць неабходныя намагання ў гэтым напрамку, маючы на ўвазе садзейнічанне ўмацаванню пацукццяў дружбы і ўзаемнай павагі паміж народамі абедзвюх краін.

Л. І. Брэжнеў і Ж. Пампіду выказваюцца за працяг абменаў візітамі па ваеннай лініі.

Выказваючы задавальненне вынікамі праведзенай сустрэчы, якая пацвердзіла дзейнасць кансультацый на вышэйшым узроўні, выдатную атмасферу савецка-французскіх адносін і ўласцівы ім дружалюбны характар, бакі лічаць мэтазгодным працягваць і развіваць такога роду кантакты. У сувязі з гэтым Ж. Пампіду, выказаўшы Л. І. Брэжневу ўдзячнасць за гасціннасць, аказаную яму ў час знаходжання ў СССР, і за цёплую абстаноўку, у якой праходзілі гутаркі, запрасіў яго наведваць Францыю для працягу абмену думкамі ў тэрміны, якія будуць узгоднены дадаткова. Гэта запрашэнне было з удзячнасцю прынята.

У першыя пасляваенныя гады, адначасова з аднаўленнем прадпрыемстваў і масавым узвядзеннем жылых будаўніц і архітэктары пачалі распрацоўваць перспектывныя планы забудовы Мінска. Некаторыя здзейсненыя праекты таго часу мы ўбачылі на выстаўцы «Архітэктурна Мінска—1972», якая адбылася напярэдадні Новага года ў памяшканні спартыўнай залы «Працоўныя рэзервы» і была прысвечана 50-годдзю ўтварэння СССР.

Больш за ўсё ў сённяшніх праектах уражае размах, з якім планавана і мэтанакіравана вырашаюцца галоўныя сацыяльна-бютавыя праблемы горада-мільянера. Адначасова з «глабальнымі» праблемамі горадабудаўніцтва дойліды ўдала спраўляюцца і з аб'ёмна-планіровачным, функцыянальным, канструктыўным і эстэтычным рашэннем большасці з узводзімых аб'ектаў.

Экспазіцыя складалася з некалькіх раздзелаў, дзе адлюстроўваліся поспехі ў прамысловым і жыллёвым праектаванні, апошнія дасягненні ў распрацоўцы грамадскіх цэнтраў. Свае работы на юбілейную выстаўку прадставілі архітэктары з усіх прадпрыемстваў арганізацый Мінска, а асабліва багата — і Інстытутаў «Мінскпраект» і «Белдзяржпраект».

НА ЗДЫМКАХ: 1. Архітэктары Л. ПАГАРЭЛАУ, Л. СВІРЫД, А. ГУЛЬ, інжынеры А. САУЧАНКАУ, М. ПЛОТНІК — праект гасцініцы «Беларусь». 2. Архітэктары С. БУТКОУСКІ, Л. ГЕЛЬФАНД, В. МАРЦЬЯНАУ — праектная прапанова па рэканструкцыі плошчы Леніна ў Мінску. 3. Экскурсію па залах выстаўкі вядзе архітэктар «Белдзяржпраекта» Іван НЕКРАШЭВІЧ.

ЧАЛАВЕК ВЯРНУЎСЯ ДАМОЎ

Нядаўна ў Вільнюсе адбылася прэс-канферэнцыя, скліканая Саюзам журналістаў Літоўскай ССР па просьбе былога эмігранта Вітаўтаса Альсейкі. У канферэнцыі прынялі ўдзел, апрача работнікаў

прэсы, радыё і тэлебачання Літвы, журналісты з суседніх рэспублік. В. Альсейка выступіў з заявай і адказаў на шматлікія пытанні ўдзельнікаў прэс-канферэнцыі.

На прэс-канферэнцыі, якая адбылася ў Вільнюсе, з заявай выступае Вітаўтас АЛЬСЕЙКА.

Пытанні задае карэспандэнт «Літэратурнай газеты» па Фота В. КАПОЧУСА.

Немалады ўжо чалавек з сярэбрыстымі скронямі стаіць на трыбуне і, час ад часу папраўляючы акулера, роўным, натрэніраваным голасам, але не без хвалявання, расказвае аб сваім лёсе эмігранта. Яго маладыя гады праяцелі тут, у Літве, гарадамі свайго юнацтва ён называе Вільнюс і Каўнас. Большая ж частка сьвядомага жыцця — 28 год — прайшла там, на чужыне, у эміграцыі, у асяроддзі буржуазных палітыкаў староў Літвы.

Вітаўтас Альсейка паходзіць з інтэлігентнай сям'і — яго бацькі былі вядомымі спецыялістамі медыцыны. Але сам ён меркаваў стаць юрыстам. У 1935 годзе скончыў юрыдычны факультэт Каўнаскага ўніверсітэта. Пэўны час служыў у Міністэрстве замежных спраў даваеннай Літвы і ў літоўскім павольстве ў Варшаве. Адначова пісаў і друкаваўся ў часопісах і газетах. Паступова журналістыка пачала выцяскаць усё іншае. У перыяд вайны, аднак, займаўся адвакацкай практыкай у Вільнюсе. У 1944 годзе эмігрыраваў...

Гэты крок Вітаўтас Альсейка тлумачыць «пэўнымі ідэйнымі перакананнямі», якія ў той час валодалі ім. Занадта верыў у «непагрэшнасьць» таго, што гаварылі нацыяналістычныя дзеячы тагачаснай Літвы.

«Мы эліта нацыі, — напышліва заяўлялі ўцекачы. — Мы выказваем і адлюстроўваем палітычную і маральную волю народа. Сам жа народ у Літве — пасіўная і нятворчая інертная маса, няздольная праявіць сябе. Таму лёс нацыі залежыць не ад яе самой, а ад дзейнасці эміграцыі...»

Гэтыя пагардлівыя ў адносінах да народа разглагольстванні мелі ўплыў на маладога юрыста і журналіста. Яго самалюбства прыемна казытала прыналежнасьць да «эліты».

НА СЛУЖБЕ ЗАМЕЖНЫХ РАЗВЕДАК

Трапіўшы спачатку ў Аўстрыю, а потым у Заходнюю Германію, Вітаўтас Альсейка аказаўся сярод так званых «перамешчаных асоб». Хутка, аднак, «эліта» заявіла аб сабе і была ўзята пад крыльца і апеку заходніх альянтаў. Апынуўшыся ў сферы дзейнасці нацыяналістычнай эміграцыі, В. Альсейка на доўгія гады звязаў свой лёс з лёсам адной з самых рэакцыйных арганізацый — «Вярхоўным камітэтам вызвалення Літвы» (скарочана ВЛК, паводле літоўскай транскрыпцыі). У сваіх дэкларацыях, пратаколах, заявах кіраўнікі ВЛК сцвярджалі (і цяпер яшчэ сцвярджаюць), што за ружом яны працягваюць «літоў-

скую дзяржаўнасць», змагаюцца за ідэалы свабоды і дэмакратыі. Аднак з першых жа дзён свайго існавання «Вярхоўны камітэт вызвалення Літвы» звязаў сваю дзейнасць і намаганні са службай імперыялістычным разведкам, не грэбаваў супрацоўніцтвам з самымі антыдэмакратычнымі рэжымамі і арганізацыямі.

Выконваючы рэдакцыйныя і журналіцкія абавязкі ў выканаўчым саўеце ВЛК на працягу доўгіх год, В. Альсейка меў усе магчымасці пераканацца ў прастай ісціне: імперыялістычныя дзяржавы цікавіліся антысавецкімі эмігранцкімі арганізацыямі толькі ў той меры, у якой іх можна было выкарыстаць для падрыўнай прапагандысцкай і разведвальнай дзейнасці супраць Савецкага Саюза. І гэты датычыць не толькі літоўскай эміграцыі, але і ўсіх іншых, у тым ліку беларускай.

В. Альсейка добра памятае, як у 1946—1949 гадах начальнік ваеннага аддзела ВЛК палкоўнік Шова разам з генералам Пляхавічусам пастаянна раз'язджаў па ўсіх лагерах «перамешчаных асоб» ў Заходняй Германіі, падбіраючы літоўцаў, прыгодных для выканання заданых амерыканскай разведкі і іншых службаў. Усім гэтак жа эмісары «прэзідэнта рады БНР» Міколы Абрамчыка калясілі па тых жа лагерах, шукаючы беларусаў для тых жа самых мэт.

У 1949 годзе галоўны ў той час завадатары ВЛК Крупавічус і Сідзікаўскас наведвалі Вашынгтон, дзе праз амерыканскага разведчыка літоўскага паходжання Вайваду ўстанавілі сувязь з адказным кіраўнікам амерыканскай разведкі. Менавіта пасля гэтага ваяву значна ажывілася дзейнасць «Вярхоўнага камітэта вызвалення Літвы» і атрымала больш канкрэтны і акрэслены напрамак.

ВЛК'аўцы прымалі непасрэдна ўдзел у падрыхтоўцы эмігрантаў для дыверсійнай работы на тэрыторыі Літвы. Менавіта яны інспіравалі і падбухторвалі нацыяналістычнае ўзброенае падполле ў Літве і таму павінны несці адказнасць за многіх загінуўшых і заведзеных у зман людзей. Цесная сувязь з падрыўнымі цэнтрамі ЗША падтрымліваў непасрэдна начальнік Вітаўтаса Альсейкі Марцінас Гельжыніс, кіраўнік інфармацыйнай службы ВЛК. Разам з супрацоўнікам выканаўчага савета Абуоленасам яны ў рэзідэнцыі ВЛК у Ройтлінгене апыталі асоб, што час ад часу прыбывалі з Літвы ў Заходнюю Германію.

Філіял амерыканскай разведкі знаходзіўся ў той час у Франкфурце-на-Майне і называўся «Інфармацыйным цэнтрам». Сувязным паміж гэтым «цэнтрам» і ВЛКам быў нейкі тып па мянушцы Альфрэд. Пра яго тайныя візіты да кіраўнікоў «Вярхоўнага камітэта вызвалення Літвы» В. Альсейка даведаўся ад тагачаснага старшыні выканаўчага савета Кароліса Жалкаўскаса. Таямніцы Альфрэда меў, відавочна, шырокія паўнамоцтвы, бо абмяркоўваў з завадатарамі ВЛК фінансавыя субсідыі і пытанні дзейнасці арганізацыі. Ён называў сябе то Альфрэдам Гваздаўскасам, то Гедрайцісам, то Йодэлайтам. Аднак пісьмы ВЛК яму накіроўваліся на імя Ганса Баўмана...

З пераездам у Злучаныя Штаты Амерыкі ў сярэдзіне 50-ых гадоў характар дзейнасці «Вярхоўнага камітэта вызвалення Літвы» не змяніўся. Змяніліся толькі тактыка і формы барацьбы. Сувязі і кантакты з імперыялістычнымі падрыўнымі разведвальнымі і прапагандысцкімі цэнтрамі ўзмацніліся. Самыя вядомыя дзеячы рэакцыйнай эміграцыі ахвотна становіліся платнымі агентамі. Аднаго з такіх разведчыкаў Леонаса Прапуленіса, памёршага ў 1972 годзе, эмігранцкая рэакцыйная прэса ўносіць і праслаўляе як літоўскага «нацыянальнага героя», стойкага барацьбіта супраць Краіны Саветаў. В. Альсейка добра ведаў Прапуленіса, як арганізатара нелегальнай радыёсувязі з контррэвалюцыйным падполлем Літвы ў першыя пасляваенныя гады. Асабліва праявілі сябе ў службе іншаземных разведкам былы старшыня выканаўчага савета ВЛК К. Жалкаўскас і былы старшыня ВЛК М. Крупавічус. А сучасны старшыня ВЛК Ю. Валюнас падтрымлівае сувязі нават з ФБР.

В. Альсейка расказаў цікавыя выпадкі, які здарыўся з ім у 1961 годзе, калі ён ездзіў па справах друку ў той самы Ройтлінген, дзе некалі знаходзілася штаб-кватэра ВЛК. Там ён сустрэўся і гутарыў з эмігрантам Германам Янужайцісам. Адноўчы той прагаварыўся, што начальнік Альсейкі М. Гельжыніс прапаноўваў яму дапамагчы прадаць каму-небудзь сакрэтныя дакументы ВЛК перыяду 1950—1954 гадоў. Дакументы складаліся з 1650 аркушаў. Сярод іх знаходзіліся пратаколы нарад ВЛК з прадстаўнікамі заходніх дзяржаў, падрыхтаваныя генералам С. Раціцісам прапановы амерыканцам і англічанам аб фарміраванні літоўскага легіёна, інструкцыі па скарыстанню ВЛКам сродкаў, адпущаных падрыўнымі арганізацыямі ЗША на «спецыяльныя мэты». За гэтыя дакументы Гельжыніс

прасіў 4 500 марак... Не дзівя, што з-за грошай у вярхушцы рэакцыйнай эміграцыі заўсёды ішла шалёная грызня. Колькі б ні давалі заходнія разведкі ВЛК грошай — а іх заўсёды не хапала, — кожны завадзіла імкнуўся ўрваць сабе як мага больш.

Тое ж самае можна сказаць пра верхаводу іншых рэакцыйных эмігранцкіх арганізацый — такіх, як «Саюз супрацоўлення Літвы». Гэты «саюз» знаходзіўся цалкам на ўтрыманні англійскай разведкі, імкнуўся некалі стаць прадстаўніком і кіраўніком рэакцыйнага падполля ў Літве. Яго кіраўнікі Жакявічус, Неверавічус, Відугірыс і іншыя былі добра вядомыя як памагатыя і агенты гэтай разведкі. Дарэчы, Жакявічус і сам цяпер не ўтойвае гэтага. Усе яны, як і верхаводы ВЛК, прымалі непасрэдна ўдзел у падрыхтоўцы шпіёнаў, дыверсантаў, якіх рознымі шляхамі і спосабамі закідалі ў Савецкую Літву. У раз'ездах па лагерах «перамешчаных асоб» і ў вярбоўцы эмігрантаў асабліва вызначыліся англійскі разведчык Іонас Люджус (Джон), былы міністр замежных спраў буржуазнай Літвы Стасіс Лазарайціс, адвакат Юозас Батайціс і іншыя.

АХВОЧЫЯ ДА АНТЫСАВЕЦКАЙ ПРАПАГАНДЫ

Характэрная асаблівасць усіх «правадыроў» літоўскай эміграцыі (і не толькі літоўскай) — іх паталагічны антыкамунізм, нянавісць да сацыялістычнага ладу жыцця. Адсюль імкненне актыўна ўдзельнічаць у антысавецкай прапагандзе, незалежна ад таго, хто яе арганізоўвае, праводзіць і аплывае. ВЛК і іншыя падобныя эмігранцкія арганізацыі заўсёды ўмелі прыставацца да патрабаванняў антыкамуністычнай прапаганды. Зрэшты, прапагандысцкая дзейнасць эміграцыйных рэакцыйных колаў цесна пераплятаецца з іх шпіёнскай службай, пра якую гаварылася вышэй.

Радыёаддзел ВЛК, у якім даўлялася нейкі час працаваць Вітаўтас Альсейка, знаходзіўся ў поўнай залежнасці ад амерыканскіх службаў. У 1953 годзе яны запыталі ВЛК, ці згодны ён, каб гэты аддзел быў поўнасьцю падпарадкаваны ЗША. І ў пісьме ад 23 ліпеня таго ж года літоўскія «змагары» з гатоўнасцю выказалі безагаворачную згоду. Хутка праз ВЛК пачалі надыходзіць ад амерыканцаў інструкцыі, як рабіць радыёпрапаганду. Так, у кастрычніку 1960 года, напрыклад, было рэкамендавана шырока выкарыстоўваць наступлены рэвізіяністаў марксі-

му-ленізму. Такія ж парадзі-ўказанні атрымлівалі і радыё-прапагандысты іншых эмігранцкіх групак — беларускай, украінскай, латышскай, эстонскай, рускай.

Радыёстанцыя «Свабода» і «Свабодная Еўропа» разгорвалі сваю падрыўную прапаганду. У інструкцыях прама ўказвалася, што ў пэўных выпадках можна пускаць у ход крывадушнасць, правакацыі, выдумляць пісьмы «савецкіх слухачоў», рабіць інсцэніроўкі. Адным з галоўных патрабаванняў было: не спрачацца з іншымі эмігранцкімі групамі з-за тэрытарыяльных прэтэнзій. У адным з пісьмаў ВЛК ад 17 чэрвеня 1960 года, напісаным паводле амерыканскай інструкцыі, гаварылася: «Належыць пазбягаць выцягвання на свет непаразуменняў з палякамі ў мінулым. Тое, што нам належыць, мы вернем пазней. Адзінства фронту барацьбы цяпер важней...» Выклікаць незадавальненне Савецкай уладай і сацыялістычным ладам жыцця, распаляць нацыяналістычныя настроі — вось галоўныя напрамкі і патрабаванні імперыялістычных падрыўных цэнтраў псіхалагічнай вайны. Асабліва націск робіцца на перадачы, разлічаныя на моладзь.

Аднак усе намаганні радыё-прапаганды, накіраваныя на Савецкую Літву (як, зрэшты, і на іншыя савецкія рэспублікі), давалі мізэрныя вынікі ў параўнанні з затратамі. Гэтым і пракаюць гаспадары сваіх недалых паслугачоў.

ЛЕПШ ПОЗНА, ЧЫМ НІКОЛІ

Пакідаючы некалі Літву, Вітаўтас Альсейка, як і многія падобныя на яго эмігранты, думаў, што «нацыянальныя дзеячы» з'яўляюцца носьбітамі ўзвышанага патрыятызму («эліта»). Але з цягам часу ён зразумеў, што пад маскай «патрыятычнай дзейнасці» хаваецца самы звычайны эгаізм «правадыроў-змагароў», а пад маскай саліднасці і паважнасці — інтрыгі, прадажнасць, крывадушнасць, кар'ерызм. Альсейка былі даступны многія сакрэтныя дакументы ВЛК, з якіх становілася ясна, каму і якой справе служаць завадатары эміграцыі. Не літоўскай нацыі яны служылі і служаць (калі мець на ўвазе сапраўдныя інтарэсы нацыі), а інтарэсам заходніх дзяржаў, мэтам імперыялістычных разведак і іх прапагандысцкіх падрыўных цэнтраў.

— Калі наступае поўнае расчараванне «носьбітамі ідэалаў», — гаворыць В. Альсейка, — то пачынаеш сумнявацца і ў сутнасці саміх ідэалаў.

ЗА МІР І ПРАГРЭС

Дэлегацыя Беларускай ССР удзельнічала ў рабоце XVII сесіі Генеральнай канферэнцыі ЮНЕСКО

Нядаўна ў Парыжы закончыла сваю работу XVII-я сесія Генеральнай канферэнцыі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый па пытаннях асветы, навукі і культуры (ЮНЕСКО).

У рабоце канферэнцыі прынялі ўдзел прадстаўнікі СССР, Беларускай ССР, Украінскай ССР, а таксама ўсіх іншых дзяржаў — членаў ЮНЕСКО. Дэлегацыя Беларускай ССР узначальваў міністр вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі Беларусі Мікалай Мяскоў.

Канферэнцыя разгледзела і зацвердзіла праграму і бюджэт арганізацыі на 1973—1974 гады, некалькі праектаў рэзалюцый, прадстаўленых дзяржавамі-членамі. Беларускай ССР была сааўтарам важных праектаў рэзалюцый, унесеных на разгляд канферэнцыі ад імя СССР. Украіны, шэрагу іншых сацыялістычных краін. Праекты ўнесены рэзалюцый сведчаць аб тым, што прадстаўнікі дэлегацыі Савецкага Саюза выступілі на канферэнцыі з канкрэтнымі прапановамі, накіраванымі на паліпашэнне праграмы ЮНЕСКО, павышэнне эфектыўнасці яе дзейнасці і ролі ў барацьбе за мір, раўнапраўнае супрацоўніцтва ў галіне адукацыі, навукі і культуры.

Пераважная большасць удзельнікаў канферэнцыі была згодна з прапановамі дэлегацыі ад СССР і прыняла рашэнні аб укладзе ЮНЕСКО ў справу ўмацавання міру, аб яе задачах у барацьбе з каланіялізмам і расізмам, аб абароне нацыянальных культур; канферэнцыя зацвердзіла дэкларацыю аб прынцыпах выкарыстання намічнай сувязі з мэтай адукацыі, навукі і культуры, прыняла рэзалюцыю аб выкарыстанні сродкаў масавай інфармацыі з мэтай умацавання міру і ўзаемаразумення паміж народамі і шэраг іншых рашэнняў. У час работы канферэнцыі прыняла ў члены ЮНЕСКО Народную Рэспубліку Бангладэш і Германскую Дэмакратычную Рэспубліку. Зацверджаная на 1973—1974 гады праграма ЮНЕСКО значна больш адпавядае патрабам усіх краін і патрабаванням сучаснасці. У рабоце Генеральнай канферэнцыі актыўны ўдзел прымала дэлегацыя Беларускай ССР, якая была прадстаўлена ва ўсіх асноўных рабочых органах канферэнцыі і была выбрана ў камітэт па рэзалюцыях.

Дэлегаты БССР у сваіх выступленнях на пленарных пасяджэннях канферэнцыі, як і дэлегаты іншых сацыялістыч-

ных краін, падкрэслівалі думку, што паспяховая работа ЮНЕСКО магчыма толькі ва ўмовах умацавання міру і міжнароднай бяспекі, выказваліся за тое, каб ЮНЕСКО садзейнічала скліканню і поспеху агульнаеўрапейскай нарады па пытаннях бяспекі і супрацоўніцтва, умацавання сваю роллю ў барацьбе супраць неаканіялізму, каланіялізму, расізму і апартаіду. Дэлегаты БССР шырока дзяліліся вопытам і дасягненнямі Беларускай ССР у галіне адукацыі, навукі і культуры.

З правай на канферэнцыі выступіў кіраўнік дэлегацыі М. Мяскоў. Ён расказаў аб вялікай дружбе брацкіх народаў, аб'яднаных у саюз раўнапраўных савецкіх рэспублік.

«Дружба гэта, — сказаў М. Мяскоў, — прыносіць сапраўды багаты плён і стварае найшырэйшыя магчымасці няўхільнага руху наперад ва ўсіх сферах жыцця развітага шматнацыянальнага сацыялістычнага грамадства. Усё, чаго нашы народы дасягнулі, з'яўляецца і выражае сабой сукупную сілу, адзінаства часткі і цэлага. Сканцэнтраваны ўсе свае рэсурсы, аб'яўляючыся на бескарысліваю ўзаемную дапамогу і цеснае супрацоўніцтва, народы Краіны Саветаў у найкарацейшы гістарычны тэрмін паспяхова пераадолелі эканамічную і культурную адсталасць, стварылі ўнутрана адзіную, магутную савецкую эканоміку; яна з'яўляецца зладжаным інтэрнацыянальным арганізмам, які ўключае ў сябе народную гаспадарку ўсіх саюзных рэспублік і развіваецца па адзінаму агульнадзяржаўнаму плану ў інтарэсах усёй краі-

ны і кожнай уваходзячай у Саюз ССР рэспублікі.

«Беларускаму народу, як і іншым народам нашай краіны, якія ўваходзяць у СССР і аб'ядналі свае намаганні ў стваральнай працы па будаўніцтву новага грамадства, арганічна ўласціва зацкаўленасць у міры і прагрэсе, арганічна чужыя захопніцкія войны, прыгнечанне іншых народаў. Таму мы рашуча стаім на баку справядлівай барацьбы в'етнамскага народа і іншых народаў Індакітай супраць імперыялістычнай агрэсіі. Інтэрэнты і захопнікі рыторыі, перастаць забіваць людзей і разбураць культуры і матэрыяльныя каштоўнасці, створаныя працай многіх пакаленняў. Мы патрабуем спынення агрэсіўнай вайны ЗША ў В'етнаме, спынення правакацый Ізраіля на Блізкім Усходзе. Мы асуджаем злачынствы расістаў і каланізатараў у Афрыцы.

ЮНЕСКО як аўтарытэтная міжнародная арганізацыя не павінна ўхіляцца ад садзейнічання вырашэнню важнейшых палітычных праблем сучаснасці. Народы чакаюць ад ЮНЕСКО рэальнага ўкладу ў справу ўмацавання міру і міжнароднай бяспекі, барацьбы з каланіялізмам і расізмам.

Генеральная канферэнцыя пацвердзіла той факт, што ЮНЕСКО павінна служыць справе міру. Прагрэсіўная грамадскасць мае падставы чакаць ажыццяўлення на практыцы тых канструктыўных, станоўчых рашэнняў, якія былі прыняты на XVII сесіі Генеральнай канферэнцыі ЮНЕСКО.

В. КАЛБАСІН,
адказны сакратар камітэта БССР па справах ЮНЕСКО.

Тым часам з Радзімы даходзілі весткі, якія былі дыяметральна супрацьлеглымі сцвярджэнням рэакцыйнай прапаганды ВЛІКа. Савецкая Літва стала сапраўды роўнай сярод роўных у Саюзе Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. Бурна развіваюцца яе прамысловасць, сельская гаспадарка, культура, абудаваліся гарады, расце дабрабыт насельніцтва.

«А што ў мяне агульнага з такімі эмігрантамі-палітыкамі, як былі буйны памешчык Пятрас Карваліс — доўгатэрміновы стоўп літоўскай эміграцыі? — думаў Альсейка. — Бацькі мае жылі з уласнай працы, і ў мяне нічога няма, апрача галавы і рук». Паволі, але ўпэўнена прыходзіла перакананне, што, пакідаючы некалі край і свой народ, дапусціў трагічную памылку. А тут яшчэ пісьмы ад маці і сяброў з Літвы...

Канчатковае рашэнне ён прыняў, калі ў 1970 годзе наведаў старую хворую маці ў Каўнасе, наведаў сваю Радзіму-маці. Ён меў магчымасць пазнаёміцца з прагрэсам рэспублікі ў галіне эканомікі, культуры, сацыяльнага забеспячэння. Пабыў на вёсцы, пагаварыў з людзьмі, паглядзеў, як яны жывуць. І яму раптам стала няцярпіна шкада, што столькі год ён стаў у баку ад стваральнага жыцця свайго народа, столькі марна загублена часу на шкодную і нікчэмную дзейнасць.

Упэўнены, што я не адзін такі — з такой памылкай, з такім лёсам і з такімі думкамі, — заявіў у канцы свайго выступлення былы эмігрант. — І не толькі ў асяроддзі звычайных, радавых эмігрантаў, але і ў розных арганізацыях, у тым ліку і рэакцыйных, ёсць такія...

В. Альсейка адказаў на шматлікія пытанні ўдзельнікаў прэсканферэнцыі.

На пытанне, што ён ведае аб дзейнасці беларускіх «змагароў-вызвольнікаў» і ці меліся якія-небудзь кантакты з імі, Альсейка адказаў:

— Я чуў у свой час пра Астроўскага, Абрамчыка і іншых. Кантактаў ні з імі, ні з кім іншым не было. Праўда, быў адзін выпадак камічнага характару. Гадоў пяцнаццаць таму назад разгарэлася спрэчка з-за Вільнюса. Заўважце: там у літоўцаў і без таго была канфрантацыя наконце гэтага з палкамі, а тут яшчэ і беларускія «змагары» са сваімі прэтэнзіямі. Ледзь не дайшло да канфілікту паміж эміграцыйнымі камедыянтамі... У мяне ў архіве ёсць недзе ваўняны мемарандум літоўскіх «патрыётаў», адрасаваны «патрыётам» беларускім, што таксама адыгрываюць здрадніцкую роллю за рубяжом.

— Калі ж гаварыць сур'ёзна, — працягваў В. Альсейка, — то, на маю думку, становіцца беларускіх рэакцыйных эмігранцкіх арганізацый яшчэ больш безнадзейнае, чым літоўскіх. Справа ў тым, што іх завадатары занадта ўжо скампраметавалі сябе службай гітлераўскаму акупантам. У многіх з іх рукі ў крыві...

На пытанне, як жылося яму ў Нью-Йорку (там размяшчаецца ВЛІК), адказаў:

— Жыў на ўскраіне горада ў аднапакёвай кватэры. Харчаванне ў кафе, што знаходзілася непаладэку. Па вечарах баяўся выходзіць з дома — дужа многа выпадкаў хуліганства, агрэсіўнасці і забойстваў.

Тут жа дадаў, што расчараванне амерыканскім ладам жыцця таксама адыграла нейкую роллю ў прыняцці рашэння вярнуцца дамоў.

Адказваючы на пытанне аб сваіх бліжэйшых планах, Альсейка паведаміў, што працуе над кніжкай, якая з'явіцца як бы споведдзі эмігранта. У ёй ён пастараецца расказаць аб лёсе палітычнай эміграцыі.

На заканчэнне былы эмігрант падкрэсліў, што вельмі шчаслівы вяртаннем на зямлю бацькоў і тым, што гэта вяртанне супала са знамянальным перыядам у жыцці ўсіх савецкіх народаў — шырокай святкаваннем 50-годдзя ўтварэння СССР.

Мікола ДАРАШКЕВІЧ.

ПУСТЬ СОЛНЦЕ МИРА СОГРЕЕТ ПЛАНЕТУ

Изучая события 70-х годов, историки нового века несомненно придут к выводу: 1972 год был поворотным в развитии международных отношений. От «холодной войны» к взаимовыгодному международному сотрудничеству — таково содержание этого поворота.

Не сомневаемся также в том, что беспристрастные историки грядущего отметят и другое: решающее значение для достижения этого поворота имела миролюбивая политика Советского Союза, социалистических стран. Она нашла свое конкретное выражение в Программе мира, провозглашенной XXIV съездом КПСС.

Советское государство, как известно, родилось со словом «мир». Первым актом Советской власти был ленинский Декрет о мире.

Неисчислимы трудности, которые пришлось преодолеть нашей стране для того, чтобы занять нынешнее положение на мировой арене. Напомним: еще сравнительно недавно, в 1932 году, такой видный представитель ватингтонской администрации, как государственный секретарь, а позднее военный министр США Генри Стимсон закричал: «Никогда, никогда! Пройдут столетия, но Америка не признает Советского Союза!»

Прошло не столетие, а всего только один год, и Америка, начинаяшая осознавать, какую опасность представит, в том числе и для нее, приход к власти в Германии фашистов во главе с Гитлером, признала Советский Союз.

История помнит и другой факт: двадцать лет назад Поль Спаак, подвизавшийся тогда на посту генерального секретаря НАТО, требовал любой ценой отбиваться от идеи мирного сосуществования государств как от «опасного коммунистического маневра». А ныне президент главной капиталистической

державы западного мира Р. Никсон подписывается под словами: в наше время не может быть иной основы для взаимоотношений между государствами с различным социальным строем, кроме мирного сосуществования. Без малого полвека назад Эдуард Эррио с трибуны первой ассамблеи Лиги наций говорил: «...Помните — мир требует больше мужества, чем война!» Да, величайшего мужества, энергии и целеустремленности требует от Страны Советов, от всех борцов против военной опасности борьба за мир.

И как радостно сегодня отмечать, что усилия борцов за мир не пропали даром. Если сегодня над планетой не бушует пожарные термоядерной войны, то, будем откровенны, это прежде всего заслуга социалистических стран, всех миролюбивых сил. И заслуга историческая!

Бросим взгляд на международную карту наших дней. Европа... Дважды в этом столетии отсюда выбивалось пламя мировых войн. Уже вскоре после окончания второй мировой войны Советский Союз стал провозглашать идею превращения Европы в континент мира и спокойствия. Но на пути к этой желанной цели лежали огромные трудности. Создание НАТО, потребовавшее от социалистических стран организации оборонительного Варшавского Договора, раскололо Европу. Змейной, черной лентой пролегла по ее середине траншея «холодной войны», прочерченная по Фултонскому чертежу Уинстона Черчилля. Она ожесточилась заборами ракет: словно отметины черной оспы, легли на тело Западной Европы американские военные базы.

А что видим мы теперь, к исходу 1972-го? Меняется климат в Европе. Впервые в истории собралась в гостеприимной столице Финляндии представители встреч европейских стран, а также

США и Канады, чтобы практически решить вопрос о созыве общеевропейского совещания государств по вопросам безопасности и сотрудничества, давно предлагаемого социалистическими странами.

Социалистические страны хотят одного: чтобы предстоящее общеевропейское совещание закрепило принципы равной и подлинной безопасности для всех государств континента. Страны социалистического содружества против дискриминации в европейской торговле. Они выступают за широкое развитие равноправного делового сотрудничества европейских государств в различных областях.

Развитие политических процессов в Европе принимает все более необратимый характер, радующий сердца подлинных друзей мира. Вступили в силу договоры между СССР и ФРГ, между Польшей и ФРГ. Все более плодотворные результаты дает соглашение по Западному Берлину. Стал явью договор об основах отношений между ГДР и ФРГ.

Усилиями всех миролюбивых сил европейская почва все более успешно расчищается от завалов прошлого. Открывается возможность вплотную подойти к решению и такой важной задачи, как сокращение вооруженных сил и вооружений в Европе. Она выдвигается теперь на порядок дня как естественное следствие общего политического развития на континенте.

Приятный новогодний подарок преподнесла человечеству XXVII сессия Генеральной Ассамблеи ООН, принявшая по предложению Советского Союза одно из важнейших, перспективных и оптимистических решений в истории своей организации — резолюцию о неприменении силы в международных отношениях и запрещении навечно применения ядерного оружия. В этой резолюции Ге-

неральная Ассамблея «торжественно заявляет от имени государств — членов организации об отказе от применения силы или угрозы ее применения во всех ее формах и проявлениях в международных отношениях, в соответствии с Уставом ООН, и о запрещении навечно ядерного оружия».

Факты бесспорны: борьба СССР, стран социалистического содружества за прочный мир, за поворот от напряженности к разрядке, от недоверия и вражды к росту взаимовыгодного сотрудничества приносит все более плодотворные результаты.

Но не будем убаюкивать себя радужными снами. Борьба за мир далеко не окончена. Недруги мира еще не сложили оружия. Напротив, это оружие продолжает сеять смерть, например в Индокитае. Совсем недавно в «Вашингтон пост» можно было прочитать: с 1966 года по октябрь 1972 года военновоздушные силы США сбросили в Юго-Восточной Азии 6 881 864 тонны бомб. Это второе больше тоннажа американских бомб, сброшенных во время второй мировой войны как в Европе, так и на тихоокеанском театре военных действий.

Находящиеся в Южном Вьетнаме американские войска не возвращены на родину, а печать сообщает о действиях Пентагона, направленных на сохранение «американского военного присутствия» в этой части Индокитае на случай прекращения войны.

И тем не менее мы убеждены: поворот от международной напряженности к разрядке и взаимопониманию, под знаком которой прошел 1972-й, будет закреплен и продолжен.

Виталий КОРИОНОВ,
АПН.

Голос Радзімы

№ 3 [1265]

«БЯРОЗКА ЛЯ КОЖНЫХ ВАРОТ»

На сцэне — гурт жанчын, прыбраных у вясковае, вышыванае. Перад імі няма ні кіраўніка, ні акампаніятара. Нібы сыйшліся яны за ваколіцу, як некалі іх маці і бабулі, і завялі песню пра быструю рэчаньку, пра маладзіцу, што перавярнулася шэрай зязюляй і паляцела борам і полем да свайго роду, дробячы поле дробнымі слязамі. Гэту песню выканалі калгасніцы з вёскі Баркалабава на дэкадазе беларускага мастацтва ў Мінску.

Нялёгка было ім, немаладым ужо жанчынам, адважыцца выйсці на сцэну. Нялёгка пасля працы ў полі і на ферме, пасля штодзённых клопатаў каля дома знайсці час і сілы для рэпетыцыі. Але любоў да песні такая вялікая, што надае і сілы і смеласці. І гэтак не толькі ў Баркалабава, а і ў Варатыні, Белай Дуброве, Усполлі, у многіх вёсках пявучай Магілёўшчыны.

Пра неацэнны наш скарб — народныя песні, іх хавальнікаў і выканаўцаў — чарговая кніжка «Бібліятэчкі газеты «Голас Радзімы», якую напісаў вядомы беларускі паэт, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі імя Я. Купалы Аляксей Пысін.

А. Пысін нарадзіўся на Магілёўшчыне, жыве і працуе ў Магілёве. Гэтым тлумачыцца, што менавіта на прыкладзе сваёй вобласці паказвае ён, як шануецца ў наш час народная песня. Кніжка складаецца з асобных нарысаў і замалёвак, прысвечаных самадзейным калектывам, выдатным выканаўцам і самаадданым збіральнікам багатай песеннай спадчыны, шчодраму і невычэрпнаму таленту народа.

...93 гады было бабулі Агафіі, калі адыйшла яна на вечны сон. Усё жыццё працавала — у полі, у хаце, выткала вёрсты лянных палотнаў, выгадавала дзяцей і ўнукаў. Усё, што мела бабка Гапка, так звалі яе ў роднай вёсцы Калодліва Касцюковіцкага раёна, пакінула людзям: і лянныя кашулі, і ручнікі з пёўнямі. Але самая багатая спадчына дасталася ўнучцы Ніне Бялугінай — песні, якіх жанчына ведала шмат. З бабульчынымі песнямі выйшла на сцэну маладая настаўніца, і мелодый, што прыйшлі ў сённяшні дзень з далёкай мінуўшчыны, захапілі прысутных. Пра бабулю Агафію і яе ўнучку Ніну, пра тое, як захоўваецца ў першароднай

ашчаднасці народная песня, раскажае нарыс «Спадчына».

Герою «Балады пра цымбалы» Івану Жукоўскаму цяпер за семдзесят. Даўно мінуў той час, калі ён зрабіў свае першыя цымбалы. Звінелі струны медныя, струны сталыя на вясковых вечарынках; яны праводзілі калгасных хлопцаў у лётчыкі і танкісты; слухалі цымбалы і народныя мсціўцы: у час Айчынай вайны ў хаце Жукоўскага стаяў штаб партызанскай роты. Гады бяруць сваё, усё радзей прылягаюць рукі на струны, але побач унукі, якія не толькі просяць дзядулю сыграць, але і самі часам бяруць «малаточки».

Назву кніжцы Аляксей Пысін дала замалёўка «Бярозка ля кожных варот». «Вёска Усполле, — піша аўтар, — старажытная і маладая ў сваім абліччы — з мураваным домам культуры, васьмігадовай школай, сельскім магазінам, светлымі будынкамі. І ля дома бярозы. Як у тэішай песні: «Ля варот бярозы стаяла». А можа гэта песня, вечная і неўміручая, узнялася ля кожных варот белай бярозы на радасць аднавяскоўцам, на ўцеху людзям падарожным?»

Т. РЭУОВІЧ.

ГОСЦІ МІНСКА

У сталіцы Беларусі ўпершыню пабываў выдатны лейпцыгскі аркестр «Гевандхауз». Побач з Дрэздэнскім дзяржаўным сімфанічным аркестрам ён з'яўляецца старэйшым нямецкім музычным калектывам: праз восем год Гевандхаузаркестр адзначае свой 200-гадовы юбілей.

Цікавы творчы лёс аркестра. Доўгі час ім кіраваў вядомы нямецкі кампазітар Мендэльсон, які выратаваў ад забыцця многія творы Баха, Шуберта, Шумана. Суветную вядомасць аркестру атрымаў у канцы мінулага стагоддзя, калі за дырыжорскі пульт стаў Артур Нікін, прапагандыст твораў Чайкоўскага, Штрауса. Цяпер Гевандхаузаркестр узначаль-

вае таленавіты музыкант Курт Мазур, якога мінчане ведаюць па гастрольх 1970 года.

У трох канцэртах у Мінску Гевандхаузаркестр выканаў дзве вялікія праграмы, складзеныя з твораў нямецкіх кампазітараў XIX—XX стагоддзяў.

Гастролі праслаўленага аркестра прайшлі ў Мінску з вялікімі поспехамі.

У трох спектаклях Вялікага тэатра оперы і балета БССР выступілі салісты балета Фінскай нацыянальнай оперы. Гэта візіт у адказ артыстаў з краіны Суомі. У Хельсінкі ў 1971 годзе заслужаны дзеяч мастацтваў БССР А. Дадзішкіліні ажыццявіў пастаноўку геральднага балета А. Хачатурана «Спартак». У маі мінулага года фінскія аматары балета цэпла прымалі заслужаных артыстаў БССР Л. Бржазоўскую і Ю. Траяна, якія саліравалі ў «Лебядзіным во-

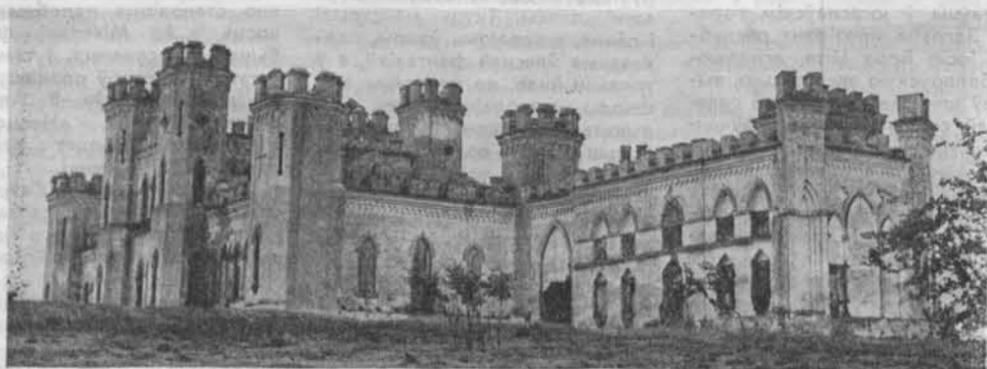
зерах» П. Чайкоўскага, а таксама народную артыстку БССР К. Малышаву, заслужанага артыста рэспублікі Я. Паўловіча і саліста М. Грышчанку, якія танцавалі ў балете «Спартак».

І вось доўгачаканая сустрэча з салістамі фінскага балета ў Мінску. Асаблівы поспех мелі артысты з Хельсінкі ў балете «Спартак». Значны па глыбіні псіхалагічнага гучання вобраз Спартака стварыў Сэпа Коскі. Запомніліся чуллывая і безбаронная Фрыгія — Ар'я Ніемінен і слававольны Гермодзі — Юхані Тэрасвуоры. Буру апладысмантаў выклікаў дуэт тэмпераментнай Сейі Сільфверберг (Эгіна) і драматычнага Аку Ах'эліна (Крас).

Гастролі фінскіх танцоўшчыкаў у Мінску сталі новым сведчаннем мацнеючых культурных сувязей паміж краінай Суомі і Савецкай Беларуссю.

У. ЯФРЭМАУ.

ПОМНІКІ БЕЛАРУСКАЙ АРХІТЭКТУРЫ

Косава, невялікі гарадок на поўдні Беларусі, упершыню ў пісьмовых крыніцах упамінаецца пад 1494 годам, калі вялікі князь літоўскі Аляксандр аддае яго магнату Івану Храптовічу. Пазней мястэчкам валодалі Сангушкі, Сапегі, Флемінгі, Чартарыйскія, Пуслоўскія... Пад Косавам, у былым фальварку Мерачоўшчына, нарадзіўся выдатны паркаводзец Тадэвуш Касцюшка.

У горадзе захаваліся два помнікі псеўдагатычнай архітэктуры XIX стагоддзя. Першы з іх — Троіцкі касцёл. Манументальная пабудова з вузкімі арачнымі вокнамі і вежайшпілем на галоўным фасадзе навіявае романтичны вобраз старажытнага гатычнага храма.

Але значна больш цікавай пабудовай з'яўляецца велічны палац на паўночным захадзе горада, ва ўрочышчы Мерачоўшчына. Ён закладзены ў першай палове XIX стагоддзя на сродкі гаспадара графа Казіміра Пуслоўскага. У будаўніцтве ансамбля, у які разам з палацам уваходзіў вялікі ўпрыго-

жаны скульптурамі сад, прымалі ўдзел вядомыя архітэктары Францішак Яшчолд і Уладзіслаў Марконі.

Палац вырашаны ў традыцыйнай для класіцызму схеме: сіметрычны выцягнуты корпус з павышанай цэнтральнай часткай, дзе мясціліся парадныя залы. Але вонкавы выгляд будынка зусім не падобны на класічныя «ўзоры». Замест строгіх порцікаў, калон, франтонаў і іншых дэталей мы бачым магутныя зубчастыя вежы з вузкімі байніцамі, напружаныя стрэльчатая аркі, якія абрамляюць парталы і вокны, і шмат чаго іншага, што было характэрна для непрыступнага сярэднявечнага замка. Гэта своеасаблівае сумяшчэнне дзвюх стылістычных эпох мела распаўсюджанне ў беларускім дойлідстве XIX стагоддзя. Але не ў многіх з тых пабудов мы бачым такую архітэктурную выразнасць і мастацкую сталасць, як у помніках Косава.

Ю. ЯКІМОВІЧ.

НА ЗДЫМКУ: замак Пуслоўскіх у Косаве. Фота Г. ЛІХТАРОВІЧА.

Мінскі дзіцячы сад-яслі № 62 вядзе сваю «радаслоўную» ад таго невялікага будынка, што быў узведзены ў перадаванні час паблізу дома Якуба Коласа. Пэнт часта заходзіў у госці да малых, ён гаварыў, што з імі весела і цікава адпачываць, яго крапілі іх шчырае непасрэднасць і пазычнае светаўспрыманне. Разам з дзецьмі ён пасадзіў у двары бэз, які цяпер разросся і вясной напайняе водарам усе пакоі двухпавярховага корпуса дзіцячага сада, што ўзняўся побач са старым домам.

Кожная група займае тры пакоі. (Дарэчы, фарміруюцца групы абавязкова з равеснікаў. Так з дзецьмі лягчэй весці заняткі, прывучаць іх да самастойнасці). Самы светлы і прасторны, амаль цалкам засланы дываном, пакой для гульні. У «жывым кутку» шмат вазонаў, акварыум з рыбкамі, клеткі з папугайчыкамі і шагламі. Хлопчыкі і дзяўчынкі вельмі любяць жывёлін, могуць доўга з цікавасцю назіраць за зайцам, чарапахамі, марскімі свінкамі, хмяякамі, якія таксама ёсць у садзе.

Штогод тысяча рублёў траціцца толькі на набыццё цацак. Купляюцца яны абавязкова з улікам узросту. Дзеці старэйшай групы, напрыклад, вельмі любяць збіраць з гатовых дэталей дамы, машыны, карыстаюцца самаходнымі механізмамі.

Выхавацелі тактоўна і ўмела праводзяць з малымі заняткі, выкарыстоўваючы элементы гульні, растлумачваюць некаторыя паняцці, элементарныя матэматычныя ўяўленні.

— Наш дзіцячы сад-яслі, — раскажае яго дырэктар Марыя Няздоруна, — наведваюць 250 дзяцей. Уважліва і пшчотна супрацоўнікі ставяцца да кожнага выхаванца. Распарадак дня складаецца з улікам узросту дзяцей і ўключае ў сабе ранішнюю зарадку, чатырохразовае харчаванне, сон пасля абеду, заняткі маляваннем, лепкай, музыкай і спевамі, слуханне казак, прагукі на свежым паветры і, вядома ж, самыя разнастайныя гульні.

Л. АНЦПАВА.

НА ЗДЫМКАХ: «швачка»; у час абеду; «Мамачка, у нас сёння лялечны спектакль быў!».

Фота Я. КОКТЫША.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Прапоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі
Зак. № 45.